

Posudek oponenta diplomové práce Lucie Kokešové: HODNOTY, POSTOJE A VOLNÝ ČAS NERASISTICKÝCH SKINHEADS

Diplomová práce Lucie Kokešové splňuje svým zadáním, koncepcí i zvolenou metodou kritéria kladená na diplomovou práci. Zvláště oceňuji zaměření na velmi specifické, až kontroverzní téma, kterému nelze adekvátně porozumět, pokud nepronikneme do zkoumané subkultury hlouběji a neseznámíme se s vybranými životními příběhy a postoji jejích přívrženců. Tento vhléd se autorce bezpochyby podařil, a to jak za pomoci teoretické erudice, tak i výzkumného projektu. Autorka v teoretické části vychází z nadstandardního množství relevantní odborné literatury, ve značné míře zahraniční, také výzkumná část je v základu dobře postavena a práce tak dospívá ke zjištěním, na kterých lze dále stavět. Přes tento obecně dobrý dojem se nelze vyhnout připomínkám nebo otázkám, z nichž některé jsou poměrně zásadní.

- Formální stránka práce není bez chyb a v tomto ohledu až překvapuje jistou nepečlivostí, ať už jde o místy neobratnou nebo chybnou stylistiku (zvláště bych autorce vytкнуł nešvar častého používání dnes módního, ale nesmyslného slova „vydefinovat“ – slovo „definovat“ se nepojí s žádnými předponami, protože sám význam slova je obsahuje; také nesprávné psaní pojmu „extrémismus“ je v odborné práci o extremismu překvapující, podobně jako psaní slova „Marxismus“ s velkým počátečním písmenem), občasné jsou překlady, také grafické zpracování není ideální především ve výčtových odstavcích, které jsou poněkud nepřehledné nebo nedůsledné (např. s. 27-28, 31). Zarazí též vynechaná půlstránka na s. 40. Nejzávažnější formální chybou je však to, že celá řada zdrojů, na které je v textu odkazováno, v závěrečném seznamu použitých zdrojů zcela chybí. Zpočátku jsem se domníval, že jde o jednorázové opomenutí, které se jistě může stát, ale postupně se ukázalo, že např. jména jako Chmelík, Vladimír 518 (sic!?), Kleinen, Cakirpaloglu (podle roků vydání by mělo jít dokonce o dvě jeho publikace), Dobrovolská a Duplinský, Prunner, Friederike von Bredow a jistě mnohé další nelze dohledat. Vzhledem k tomu, že autorka používá způsob odkazování přímo v textu, jde jen o jména s rokem vydání a celkově asi třetinu citovaných či parafrázovaných zdrojů nelze identifikovat. Je překvapující, že tak vážné opomenutí autorce při závěrečné redakci textu uniklo.
- V samotném zadání a vymezení práce se nabízí důležitá otázka, proč si vlastně autorka zvolila právě toto téma, tuto subkulturu a právě jednu odnož této subkultury. Proč se např. soustředila na nerasistické skinheads, a nikoli na problematičtější rasistickou odnož, nebo naopak (pokud chtěla ukázat rozmanitost subkultury skinheads vymykající se zjednodušujícím stereotypům) na odnož antirasistickou? V práci kupodivu chybí jakákoli osobní motivace, cíle a vsazení do obecnějšího kontextu. Jen velmi obecně se autorka vyslovuje ke smyslu své práce v samotném závěru (s. 66).
- V teoretické části autorka jen kompiluje poměrně bohaté zdroje, ale nijak je nevyhodnocuje a ani nespecifikuje, na které ze zmíněných teoretických koncepcí hodlá stavět svůj výzkum a proč.
- Ve vymezení výzkumné části mi chybí podrobnější zdůvodnění, jak postoje, hodnoty a cíle členů zvolené subkultury souvisejí s pojetím a trávením volného času. Autorka jako by vycházela z nevyřčené a tudíž i neověřené premisy, že různé subkultury musejí mít nutně různé a pro ně specifické formy trávení volného času. Celkově je volnočasová tematika do práce poněkud neorganicky až násilně naroubována a až příliš zřetelně ukazuje nutnost splnit tematické zadání studovaného oboru. Budu však rád, pokud autorka v rámci své obhajoby dokáže opak a blíže rozvede, proč je podle jejího názoru volný čas tak „*podstatná součást typických rysů této subkultury*“ (s. 31). Z jejího výzkumu totiž žádné typické rysy nebo specifika v trávení volného času nerasistických skinheads nevyplývají.
- Přes autorčinu snahu jasně a zřetelně od sebe odlišit jednotlivé odnože skinheads, zásadní nejasnosti a rozpory zůstávají. Na jednu stranu píše: „*vzhledem k faktu, že se jednotlivé odnože v subkultuře skinheads diametrálně odlišují, považuji za nutné rozdělit a vydefinovat subkulturu skinheads podle tří hlavních směrů, dle kterých lze subkulturu skinheads myšlenkově rozlišit*“ (s. 18), o stránku dříve však píše, že „*v současnosti již ani často*

nelze jistě identifikovat a rozlišit člena nerasistické subkultury skinheads od té rasistické, ani vůbec skinheada od člověka, který se v subkultuře pohybuje“ (s. 17). Jak to tedy je? A pokud v tom nemají zcela jasno odborníci, mají vůbec jasno v tom, čemu věří, jaké hodnoty uznávají a jaké cíle sledují, samotní příslušníci hnutí skinheads? To je dost zásadní otázka, kterou by si autorka měla zřetelněji položit.

- V praktické části zarazí, že výzkumná otázka č. 1 se dost významně liší na straně 31 (kde je kladena) a straně 59 (kde se na ni odpovídá). Neboli otázka, „jaké jsou nejčastější hodnoty“ není totéž jako otázka, „jak se tyto hodnoty mění“.
- Rozdělení tabulky č. 7 (s. 47) „Vnímání volného času“ do dvou základních variant odpovědí podle mého názoru ve skutečnosti nereprezentuje zaznamenané výroky. Odpovědi respondentů (s. 48) jsou tak vměstnány do tabulky dost svévolně. Pokud např. respondentka č. 11 odpovídá, že volný čas „je pro mě odpočinek, a to u jakéhokoli sportu. A když je toho všeho moc, tak se svalím na gauč“ (s. 48), je dost nepochopitelné, že autorka výpověď interpretuje jako „regeneraci na další práci“ i jako „naplnění potřeb, které v práci nejsou naplněny“ (s. 47).
- Za vyloženě odbytou považuji mimořádně důležitou kapitolu 2.7 („Komparace výsledků výzkumu s dostupnou literaturou“), která ve skutečnosti nesplňuje, co slibuje. Autorka jen znovu rekapituluje svůj výzkum a občas ho prokládá citáty z literatury, mnohdy i dost nesouvisejícími. Autorka např. konstatuje, že „*Posledním z elementárních cílů, který komunikační partneři uvedli, je dosáhnout celkové spokojenosti, tedy rovnováhy mezi osobním a profesním životem, současně si udržovat zdraví a to jak fyzické, tak psychické*“ (s. 61). K tomu však překvapivě dodává citát Andreje Prešovského z publikace *Jak rychle zbohatnout*, že „*rodina může zničit tvůj život i úspěch, protože tě miluje*“. K žádné skutečné konfrontaci teorie a praxe v této kapitole nedochází a autorka zde nijak zřetelně neformuluje, v čem se její zjištění shodují nebo rozcházejí s obecně proklamovanými tezemi. Stejně tak v Závěru autorka jen stručně rekapituluje, co už napsala. Citelně chybí formulace možností a slabin provedeného výzkumu nebo položení dalších potencionálních otázek, problémů a podtémat.

Obecně pokládám práci za přínosnou v tom, že představuje zvolenou subkulturu jejíma vlastníma očima, pomocí nashromážděných a vhodně citovaných výroků. Ty skutečně mohou měnit nepoučený a laický pohled na jeden velmi kontroverzní, ale současně i neznámý a překvapivě rozmanitý životní styl. Z tohoto důvodu doporučuji diplomovou práci Lucie Kokešové k obhájení, vzhledem k závažnosti některých námitek navrhuji známku v rozmezí **velmi dobře – dobře**, podle úrovně obhajoby a názoru zkušební komise.

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
v Českých Budějovicích
12.5. 2017